

Голас Радзімы

№ 2 (1832)
12 студзеня 1984 г.

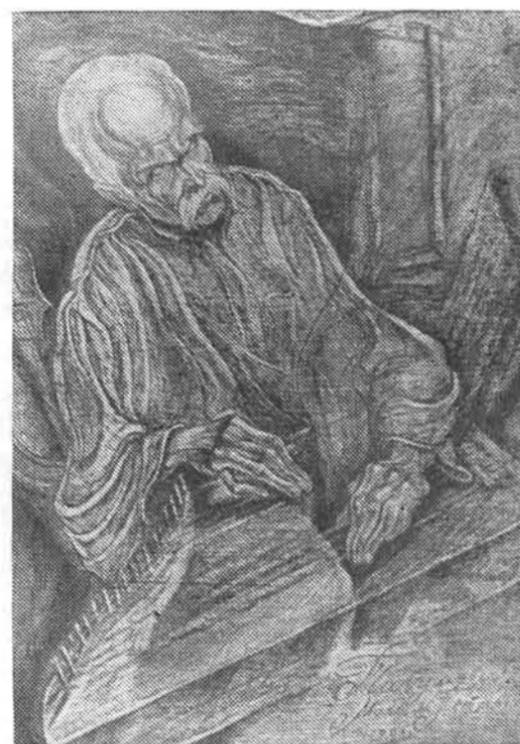
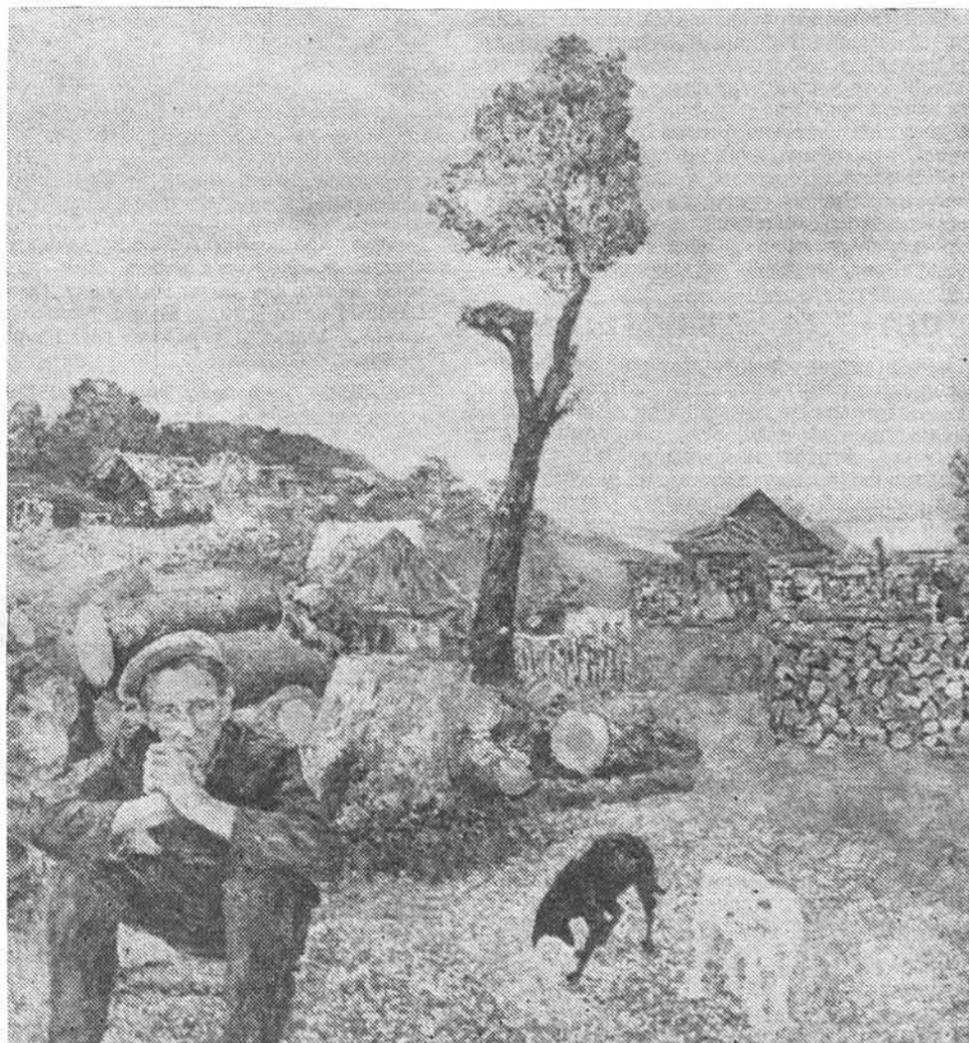
ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЯЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

На першай старонцы нашай газеты вы бачыце работы з рэспубліканскай мастацкай выстаўкі «Міншчына ардэнаносная», якая адкрылася напярэдадні новага, 1984 года. Выстаўка гэта не зусім звычайная. Упершыню на ёй прадстаўлены творы, выкананыя па заказах калгасаў, саўгасаў і прадпрыемстваў рэспублікі. Падобныя выстаўкі, што выконваюць «сацыяльны заказ часу», будуць у далейшым прысвечаны і іншым абласцям БССР. (Артыкул «Партрэт брыгады», у якім каменціруецца гэта новая з'ява ў савецкім мастацтве, чытайце на 7-й стар.).

НА ЗДЫМКАХ: Л. ДУДАРАНКА. «Старшыня калгаса «Новае жыццё» М. САЛЕНІК з брыгадай механізатараў»; А. БАРАНОУСКІ. «Дарога дзяцінства». З трыпціха «Сюіта ў трох частках»; Ф. ДАРАШЭВІЧ. «Дэпутат Вярхоўнага Савета БССР Т. КАБАК»; Э. АГУНОВІЧ. З серыі «Народныя майстры».

падзеі • людзі • факты

АБМЯРНОУВАЕЦЦА ПРАЕКТ

РЭФОРМА САВЕЦКАЙ ШКОЛЫ

Савецкая школа ўступае ў новы этап свайго развіцця. На ўсенароднае абмеркаванне вынесены праект ЦК КПСС «Асноўныя напрамкі рэформы агульнаадукацыйнай і прафесійнальнай школы».

Падобныя перабудовы паспяхова ажыццяўляліся ў нас не раз. Напрыклад, пры ўвядзенні ўсеагульнага навучання: чатырохгадовага ў 30-х, васьмігадовага ў 50-х, дзесяцігадовага ў 70-х гадах. Задача цяперашняй рэформы — зрабіць агульную сярэднюю і прафесійна-тэхнічную адукацыю яшчэ больш сучаснай, лепш адпавядаючай этапу развіцця сацыялізму і эпохі навукова-тэхнічнай рэвалюцыі.

У гэтыя дні на старонках газет і часопісаў, па радыё і тэлебачанні публікуюцца і перадаюцца водгукі савецкіх людзей на праект ЦК КПСС, уносяцца напраўкі і дапаўненні ў яго змест. Канкрэтны план рэалізацыі рэформы будзе вызначацца кожнай саюзнай і аўтаномнай рэспублікай, кожным адміністрацыйным раёнам СССР.

УРУЧЭННЕ УЗНАГАРОДЫ

ПА ПРАЦЫ І ПАШАНА

У канцы мінулага года групе перадавікоў жывёлагадоўлі нашай краіны прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы. Гэтай высокай узнагароды ўдасцелена і аператар машынага даення племзавода «Карэлічы» Карэліцкага раёна Гродзенскай вобласці Т. Чубрык.

Днямі ў ЦК КПБ ва ўрачыстай абстаноўцы член Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР, першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі М. Слюнькоў ад імя Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР уручыў гераіні ордэн Леніна і Залаты медаль «Серп і Молат». Ён гарача і сардэчна павіншаваў Т. Чубрык з высокім званнем, пажадаў ёй ударнай, высокапрадукцыйнай творчай працы, добрага здароўя, доўгіх гадоў жыцця і шчасця.

Узнагароджаную цёпла павіншавалі таксама Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР І. Палякоў, сакратар ЦК КПБ М. Дземянцей, якія прысутнічалі на цырымоніі.

ЮБІЛЕЙНАЯ МАНЕТА

3 студзеня 1984 года ў нашай краіне выпушчана ў абарачэнне памятная манета вяртасцю 1 рубель у сувязі з 400-годдзем з дня смерці рускага першадрукара Івана Фёдарова—заснавальніка кнігадрукавання ў Расіі і на Украіне.

НА ЗДЫМКАХ: вонкавы і адваротны бакі манеты.

РАСПРАЦОУКІ ВУЧОНЫХ

ТЭРМОМЕТР «ГАВОРЫЦЬ»

«Вы дарэмна хваліліся!—даверлівым голасам сказаў градуснік.—Ваша тэмпература 36,6...» Фантастыка?

Ад звычайных стрэлак і лічбавай індывідуальнай адмовіліся стваральнікі новых гадзіннікаў—супрацоўнікі Цэнтральнага навукова-даследчага інстытута сувязі. У вырабленым у Мінску тэрмометры прыменены сінтэзатар мовы, які і паведамляе дакладны час. Такая тэхніка пачала дзейнічаць у пункце аўтаматычнай службы часу гарадской аўтаматычнай тэлефоннай станцыі.

Аснова гэтай распрацоўкі—універсальная канструкцыя для адлюстравання лікавай інфармацыі. Невялікая мадэрнізацыя—і замест гадзінніка атрымаецца «гаворачы» тэрмометр, вольтметр, амперметр ці іншы прыбор.

ЭЛЕКТРЫФІКАЦЫЯ ЧЫГУНКИ

МАСКВА — БРЭСТ

Увесь шлях ад Масквы да Брэста даўжынёй больш за тысячу кіламетраў паязды цяпер ідуць па электрыфікаванай чыгунцы. На апошнім участку ад заходняй граніцы СССР да Баранавіч у першыя дні новага года быў адкрыты рэгулярны рух пасажырскіх і грузавага саставаў на электрычнай цязе.

Цэнтральны камітэт Кампартыі Беларусі, Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР і ўрад рэспублікі гарача павіншавалі будаўнікоў, мантажнікаў, эксплуатацыйнікаў з датэрміновым завяршэннем

работ на электрыфікацыі чыгуначнага ўчастка Баранавічы—Брэст.

ДА НАШАГА СТАЛА

Свежую гародніну да стала жыхароў Ліды і іншых гарадоў Панямоння круглы год пастаўляюць працаўнікі цяплічнага камбіната саўгаса «Тырнава» Лідскага раёна. Днямі яны адправілі гараджанам чарговую партыю сваёй прадукцыі: 400 тон гуркоў і 100 тон памідораў.

НА ЗДЫМКУ: у цяпліцах саўгаса «Тырнава».

ГРЫБЫ У СТУДЗЕНІ

Тэхналогія іх вырошчвання, распрацаваная Беларускай навукова-даследчым інстытутам лясной гаспадаркі, даволі простая. У падвале ўстанаўліваюцца свежыя асінавыя калодкі, на якіх змяшчаецца грыбніца вешанкаў—родзічаў апенькаў. Амаль два месяцы ў цяпле і вільгаці дасягае грыбніца. А потым калодкі засыпаюць грунтам, і ўжо праз тыдзень-два з'яўляюцца «парасткі» грыбоў, зусім як пасля дажджу. Тоны грыбоў здымаюць з такіх «градак» у лясгасах рэспублікі, дзе ўкаранілі новую тэхналогію.

АЙЧЫННАЯ МАРКА

НЕБЯСПЕКУ ПАПЯРЭДЖВАЕ «ПОШУК»

Збіраючыся на промысел або адпраўляючыся ў чарговы рэйс, экіпажы рыбалавецкіх суднаў і самалётаў грамадзянскай авіяцыі абавязкова правяраць надзейнасць работы аварыйна-выратавальнага сродкаў. У выпадку бедства яны пададуць свой голас праз сотні кіламетраў адпаведным службам, дапамогуць хутка і дакладна вызначыць месца аварыі.

Ужо некалькі гадоў такіх незаменных памочнікі маракоў і лётчыкаў у розныя канцы краіны адпраўляе аршанскі завод «Чырвоны Кастрычнік». Вырабы «Пошук» паспяхова нясуць ганаровую вахту і пры выратаванні міжнародных экіпажы суднаў і самалётаў, траціўшых у бяду. Распрацавалі гэтыя выратавальныя сродкі спецыялісты прадпрыемства пад кіраўніцтвам інжынера В. Шумскага. «Пошук» просты па канструкцыі, надзейны ў эксплуатацыі, можа працаваць пры любых умовах.

Высокую ацэнку атрымалі вырабы аршанцаў на міжнароднай выстаўцы, якая нядаўна праходзіла ў Жэневе. Акрамя «Пошук», у савецкім павільёне над дэвізам «Сродкі сувязі на службе грамадства» яшчэ некалькі заводскіх вырабаў, якія дапамагаюць у рабоце працаўнікам сельскай гаспадаркі, будаўнікам, металургам, геологам.

«СОНЦА» ДА АБ'ЕКТЫВА

Нават пачынаючаму фотаапарату не трэба апазіца за якасць здымкі апаратам «Элікон 35С» Беларускага опытка-механічнага аб'яднання. Навінка, масавы выпуск якой асвоен прадпрыемствам, аснашчана электронным прыборам, здольным у залежнасці ад адчувальнасці плёнкі і асвятлення самастойна выбіраць патрэбную экспазіцыю. Калі спатрэбіцца, аўтаматыка ўключыць мініяцюрную, але магутную лямпу-ўспышкі, якая ўманціравана ў фотаапарат. Выпускам «Элікона» пакладзен пачатак вытворчасці цэлага сямейства камер-аўтаматаў новага класа—малафарматных, якія сілкуюцца ад батарэек і даюць магчымасць зрабіць на звычайнай плёнцы 80 кадраў. Першыя партыі новай фотатэхнікі адпраўлены ў гандаль.

ВЫРАБЫ З НАФТЫ

КАСМЕТЫКА ДЛЯ «ЖЫГУЛЁУ»

Спецыялізаваны цэх тавараў шырокага спажывання быў адкрыты дзесяць гадоў назад у аб'яднанні «Наваполацкнафтааргсінтэз». За гэты час магучнасць яго павялічылася ў дваццаць разоў, намнога шырэйшым стаў асартымент выпускаемых тавараў—цяпер у ім налічваецца ўжо 15 назваў вырабаў з нафты, якую хімікі ператвараюць у растваральнікі розных марак, масла і «касметыку» для легкавых аўтамабільных.

Толькі ў мінулым годзе новапалачане выпусцілі на два мільёны рублёў папулярнай у аўтаамабілях прадукцыі, іншых тавараў бытавой хіміі.

Але гэта не мяжа, лічаць у аб'яднанні. К канцу 1984 года з устаноўкай аўтамата для штампавання поліэтыленавай пасуды хімікі плануецца павялічыць прадукцыйнасць цэха шырэпажыву амаль удвая.

НА ПРАМЫСЛОВУЮ АСНОВУ

НА ФЕРМАХ, ЯК У ЦЭХУ

Поўнасцю выключана ручная праца на буйнейшым у Віцебскай вобласці комплексе па вытворчасці ялавічыны, другая чарга якога збудавана ў саўгасе «Лаўжанскі» Шумілінскага раёна. Тэхналагічным цыклам, разлічаным на вырошчванне і адкорм 10 тысяч галоў буйной рагатай жывёлы, кіруюць з дапамогай прыбораў і механізмаў усяго шэсцьдзсят чалавек. З выхадам комплексу на праектную магутнасць іх стане яшчэ менш.

Стварэнне высокамеханізаваных «фабрык мяса», падобных на комплекс у саўгасе «Лаўжанскі»,—гэта сённяшні дзень сельскай гаспадаркі Беларусі. Перавод мясной жывёлагадоўлі на прамысловую аснову забяспечвае яе максімальную эфектыўнасць. Гэта пераканаўча даказвае вопыт саўгаса-камбіната «Мір» Баранавіцкага раёна. Жывёліны растуць там у літаральным сэнсе слова не па днях, а па гадзінах: штосутачныя прыбаўленні ў вазе на адкорме складаюць 1 кілаграм 200 грамаў.

Прадукцыя лаўжанскага комплексу паступіць на мясакамбінаты ўжо ў пачатку красавіка.

РЭКАНСТРУКЦЫЯ

ВІЦЕБСКІЯ КУРАНТЫ

Спынення стрэлкі гадзінніка на вежы былой гарадской ратушы ў Віцебску адзначылі момант пачатку рэканструкцыі архітэктурнага помніка.

Больш чым праз два стагоддзі да старажытных сцен зноў прыйшлі будаўнікі. Напярэдадні Новага года рабочыя пачалі капітальны рамонт ратушы і прылеглых да яе дамоў. Аblasны краязнаўчы музей, які да гэтага размяшчаўся ў старадаўнім будынку з вежай, пасля завяршэння рэканструкцыі ўдвай павялічыць экспазіцыйную пляцоўку. На праекту ў былых жылых прыбудовах будуць адкрыты выставачная зала і кіёскі па продажы сувеніраў.

Закончыцца рэстаўрацыя, і зноў ажывуць віцебскія куранты.

СЕЛЬСКІЯ НАВІНЫ

Карова па мянушцы Машка здзівіла ўсіх у калгасе «Расія» Магілёўскага раёна. Яна прывяла адразу траіх цялят: два бычкі і цялушку. Гэта пяты яе ацёл. Першыя чатыры гады Машка прыносіла па аднаму цяляці. Малышы сярэдняй вагі і адчуваюць сябе добра.

НА ЗДЫМКУ: даярка Ніна АБУШЫЕВІЧ з рэкардысткай Машкай і яе патомствам.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

ВАУКАВЫСК. Тут адкрыліся яшчэ два дзіцячыя сады. Яны збудаваныя па аднаму праекту і разлічаны кожны на 280 малых.

МІНСК. Днямі тут выдаў першую прадукцыю новы малочны завод. Гэта самае буйное сярэдняе прадпрыемстваў рэспублікі. Штодзённа яно будзе пастаўляць у магазіны горада 320 тон толенага малака, кефіру, сыракашы, іншай прадукцыі.

ГРОДНА. Першых адпачываючых прыняў днём прафілакторый Гродзенскага завода аўтамагіт-тол. Здраўніца збудавана ў лесе, недалёк ад літоўскага курорта Друскінінкай, на малынічым беразе возера Малочнага. Адначасова тут змогуць адпачываць і напраўляць сваё здароўе 160 рабочых і служачых прадпрыемства.

БАБРУЙСК. У вёсцы Бірча—цэнтральнай сядзібе калгаса «Гігант» гасцінна расчынуў дзверы новы Дом культуры. Комплекс, які ўключае ў сябе спартыўную, танцавальную, глядзельную залы, памяшканні для заняткаў розных гуртоў, выдатна ўпісаўся ў архітэктурнае аблічча вёскі.

ТОРФ: ЗАПАСЫ НЕ СКОНЧАЦА

УНІКАЛЬНЫ ДАР ЗЯМЛІ

20 працэнтаў агульнасаюзнай здабычы торфу дае Беларусь. Але запасы яго не бясконцыя. Вучоныя рэспублікі распрацавалі праграму рацыянальнага выкарыстання і захавання каштоўнай арганічнай сыравіны. Пра тое, якія дактрыны пакладзены ў яе аснову, мы і расказваем сёння.

Шчодрым Эльдарада абярнуліся для Беларусі 7 055 разведаных на яе тэрыторыі радовішчаў... торфу. Скажанае не перабольшанне. Торф, як і калійныя солі, інтэнсіўна здабываюць у вядзючых на Палессі, сапраўднае нацыянальнае багацце рэспублікі. Значнае павелічэнне за апошнія два дзесяцігоддзі ўраджайнасці збожжавых, сцвярджаюць аграрнікі, — вынік багатай падкормкі палёў тарфянымі ўгнаеннямі. І цяпер каля палавіны ўсіх патрэб сельгасугоддзяў у арганіцы пакрываецца за іх кошт. Торфу абавязана сваім нараджэннем беларуская электраэнергетыка, якая развівалася спачатку выключна на гэтым танным паліве. Нарэшце, сёння вучоныя навучыліся вылучаць з торфу каля сотні рэчываў і злучэнняў, без якіх цяжка ўявіць будучыню хіміі, мікробіялогіі, фармакалогіі і іншых галін.

І ўсё ж часы бурнага наступу на беларускія тарфянікі, як лічаць спецыялісты, мінулі. Назапашаныя прыродай за дзесяць тысячгагоддзяў багаці не павінны знікнуць бяследна.

СТАТЫСТЫКА НА КАРЫСЦЬ БУДУЧЫНІ

— Было б не па-гаспадарску зусім адмовіцца ад здабычы і прымянення на карысць чалавека скарбаў, якія ў прамым сэнсе ляжаць на паверхні, — гаворыць дырэктар Інстытута торфу Акадэміі навук БССР акадэмік АН БССР Іван Ліштван. — Але менавіта гэтая асаблівасць тарфяных радовішчаў надае ім выключнае значэнне як прыродаахоўнага фактара. 12 працэнтаў тэрыторыі рэспублікі займаюць тарфянікі. У асноўным гэта ў рознай ступені забалочаныя глебы, дзе арганічны слой складае ад дзесяткаў сантыметраў да некалькіх метраў. У натуральным стане гэта дзіўныя па ёмістасці акумулятары вады. Кожны кілаграм сухога рэчыва здольны ўабраць 20 кілаграмаў вільгаці! Варта здабыць торф — і парушаецца водны баланс, а значыць, і ўвесь узамезвязаны ланцужок біяцэнозу прылягаючых палёў і лясоў. Да таго ж тут фарміруюцца непаўторная фауна і флора. Напрыклад, мноства відаў лекавых, кармавых і вітамінных відаў раслін, натуральных плантацыяў журавін і іншых ягад.

Вось чаму першай задачай, якую давалася вырашыць вучоным, было вызначэнне разумна дапушчальных аб'ёмаў умяшання чалавека ў жыццё балот.

Некранутым на сённяшні дзень у

рэспубліцы застаецца мільён гектараў тарфянікаў — крыху менш палавіны ўсёй іх плошчы. Многа гэта ці мала, каб захаваць прыродную раўнавагу?

— Трывогу біць рана, — адказвае Іван Ліштван. — Але самы час удакладніць палітыку ў галіне здабычы і выкарыстання торфу. Іменна гэта і зрабіў урад рэспублікі па рэкамендацыі вучоных. Перш за ўсё вырашана ў гэтым пяцігоддзі адмовіцца ад спальвання торфу ў топках электрастанцый. Скарачаецца і абсалютная яго здабыча. Прычым лёс кожнай новай торфараспрацоўкі вырашаюць толькі пасля таго, як сваю згоду на яе эксплуатацыю дадуць экалагі.

У апошнія гады створаны дзесяткі запаведнікаў, заказнікаў гідралагічнага профілю, дзе беражліва захоўваецца не толькі раслінны і жывёльны свет, але і «першародны» стан тарфянікаў. Аптымальная плошча такіх запаведных зон, па заключэнні даследчыкаў, павінна склацца не менш як 16 працэнтаў ад усіх радовішчаў.

ТЭХНАЛОГІЯ БЕЗ СТРАТ

Прынцыпова новае ў распрацаванай вучонымі «тарфяной дактрыне» — прапанаваныя імі спосабы рацыянальнага выкарыстання здабываемага торфу.

Яшчэ нядаўна на торф глядзелі як на нейкі цэльны прадукт, прымянялі яго практычна без папярэдняй перапрацоўкі. Сёння створаны комплексныя безадходныя тэхналогіі, калі з сыравіны паслядоўна здабываюцца найбольш каштоўныя кампаненты. Аказалася, што з дапамогай біяхімічнага і тэрмахімічнага сінтэзу з торфу можна здабыць, бадай, не менш дэфіцытных рэчываў, чым з нафты.

«Вяршкі» здымаюць хімікі, атрымліваючы так званыя васковыя рэчывы. Яны прымяняюцца пры вытворчасці дакладнага ліцця, спецыяльных змазак для аўтамабільнай прамысловасці, капіруючых і ахоўных кампазіцый, прадметаў бытавой хіміі, касметыкі, у паліграфіі і нават медыцыне. Напрыклад, ужо выпускаюцца мазі, якія маюць сапраўды дзіўныя гаючыя ўласцівасці. Наяўнасць у торфе актыўных біялагічных рэчываў-стымулятараў дае магчымасць атрымліваць проціухлінныя і процівірусныя прэпараты. Пасля вылучэння воску торф выкарыстоўваюць для вытворчасці розных шчолачных рэактываў, актыўных вугляў і фарбавальнікаў, каталізатараў.

Адпрацавана і новая навукова-агрэнтаваная структура выкарыстання торфу ў сельскай гаспадарцы. Унясенне яго ў чыстым выглядзе — далёка не самы эфектыўны метад падкормкі палёў. Таму знойдзены спосабы атрымання на яго падставе цэлага шэрагу роставых рэчываў, кармавых дабавак, якасна новых ўгнаенняў. Напрыклад, комплексных грануляваных аргана-мінеральных, якія

ўтрымліваюць адначасова ўсе тры асноўныя пажыўныя кампаненты — азот, фосфар і калій. Яны павышаюць ураджаі на 15—20 працэнтаў.

Прапусціўшы торф праз гама-ўстаноўку, атрымліваюць пажыўнае асяроддзе для культывавання азотабактэрыяў. Усяго 200 грамаў рызатарфіну, як назвалі аўтары гэты новы від мікробіялагічнага ўгнаення, дастаткова ўнесці на гектар, каб рэзка павысіць ураджай бабовых.

Укараненне комплекснай безадходнай перапрацоўкі торфу ў 19 разоў павялічвае аб'ём валавой прадукцыі, якую атрымліваюць на яго аснове. Значыць, прыкметна працягваецца тэрмін службы радовішчаў.

ЛАБАРАТОРЫЯ ў МІЛЬЁН ГЕКТАРАў

— Рыцыянальнае выкарыстанне тарфянікаў ужо сёння стала важным фактарам сацыяльнага развіцця краіны, — працягвае акадэмік Ліштван. — Прыклад таму — паўднёвыя вобласці рэспублікі — Палессе, дзе асушана для ўвядзення ў севазворот звыш мільёна гектараў балоцістай глебы. На гэтых урадлівых плошчах ужо ўвядзены і будуць створаны дзесяткі жывёлагадоўчых гаспадарак. Пабудаваны камфартабельныя аграрыяцкія, сучасныя фермы-заводы. Ужо ў бліжэйшы час Палессе будзе даваць столькі жывёлагадоўчай прадукцыі, колькі цяпер дае ўся рэспубліка. Але Палессе адначасова і гіганцкі палігон, дзе паспяхова выпрабываюцца самыя разнастайныя спосабы працягу жыцця асушаных тарфянікаў.

Устаноўлена, што метр меліяраваных тарфянікаў можа пладаносіць 200 гадоў! Але ёсць у яго і ворагі — ветравая і водная эрозія, натуральная мінералізацыя арганічных рэчываў.

Затрымаць гэтыя працэсы можна па-рознаму. Беларускія вучоныя падказалі аграрнікам, чым і як варта засяваць асушаныя ўгоддзі, каб не проста атрымаць разавую выгаду, але і зберагчы іх для нашчадкаў. Перавага аддаецца пры гэтым шматгадовым травам. Апрабаваны таксама разнастайныя спосабы рэкультывацыі тарфянікаў, рэжымы рэгуляроўкі воднага балансу, калі вільгаць не скідаецца з тэрыторыі, а захоўваецца ў штучных азёрах і заўсёды можа быць выкарыстана для арашэння.

«Руку дапамогі» працягнуць торфу таксама буры вугаль і сланцы, вялікія запасы якіх разведаны ў нетрах рэспублікі. За іх кошт будзе пакрыта частка патрэбнасцей у хімічнай і энергетычнай сыравіне.

— Лёс беларускага торфу, такім чынам, па-за небяспекай, — заключае акадэмік Іван Ліштван. — Комплекс самых разнастайных дзяржаўных мер па яго ахове зберажэ унікальны дар зямлі для будучых пакаленняў.

Вячаслаў ХАДАСОЎСКІ.

ПАРАЎНОЎВАЮЧЫ З ЧАСАМ

МІНУЛЫМ

ЯК ЖЫВЕШ, ВЁСКА?

Вёска Семяжава — адна з самых старых на Капыльшчыне. Нядаўна яна адзначыла свой 400-гадовы юбілей. Да Кастрычніцкай рэвалюцыі гэта быў эканамічна і культурна адсталы край. Зараз нават цяжка паверыць, што ў Семяжаве пад той час не было ніводнага чалавека, які б мог чытаць ці пісаць. Галечка панавала ў сялянскіх хатах. У пошуках кавалка хлеба, лепшага жыцця ехалі людзі на чужыну, у іншыя краіны. Адным словам, цяжкі лёс выпаў на долю нашых дзядоў-прадзедаў.

Для сённяшніх жыхароў Семяжава ўсё гэта далёкая гісторыя. Іншым, шчаслівым стала тут жыццё. Асабліва прыкметныя змены адбыліся за апошні час. Яшчэ дзесяць гадоў назад не было ў вёсцы ні сучаснай школы, ні Дома культуры. Зараз, акрамя гэтага, у Семяжаве з'явіліся бальніца, дзіцячы сад, камбінат бытавых паслуг, Дом механізатара, вялізныя жывёлагадоўчыя комплексы, вырастлі новыя вуліцы, забудаваныя адна-двухпавярховымі катэджамі калгаснікаў. У кожным доме газ, водаправод, каналізацыя, цэнтральнае ацяпленне, іншыя выгоды. Таму нездарма семяжаўцы гавораць, што жыццё іх не горшае за гарадское. І пра гэта вы пачуеце не толькі ад дзевяностагадовай бабкі Анюты, якая ніколі не жыла ў горадзе. Тое самае вам скажуць людзі маладзейшыя, у якіх ёсць з чым параўноўваць, якія некалі выехалі ў горад, а зараз вярнуліся ў родныя мясціны.

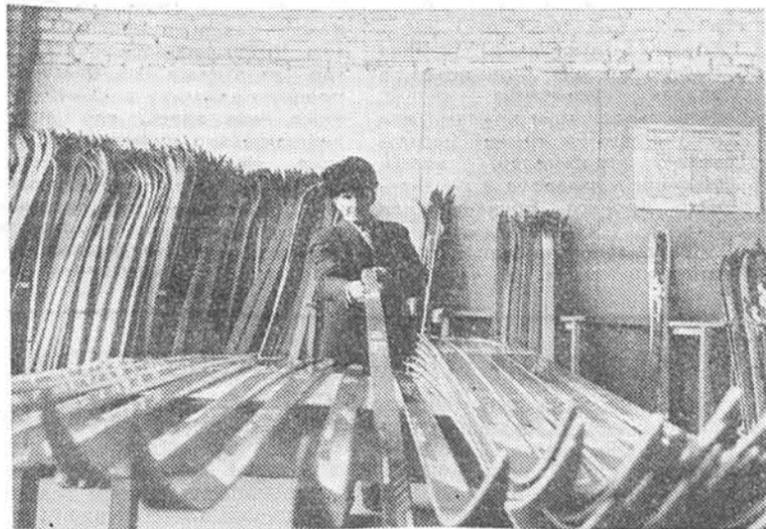
Цяпер у Семяжаве амаль семсот сядзіб. Праблемы занятасці не існуе. Працуюць людзі ў мясцовым калгасе, які, дарэчы, носіць такую ж назву, як і вёска. Зарабляюць няблага, прынамсі, не менш чым гараджане. Гаспадарка прадае дзяржаве збожжа, бульбу, мяса, малако — гэта яе асноўная прадукцыя. Узровень механізацыі тут вельмі высокі. Ручной працы ў калгасе амаль што не засталася. Асноўныя работы выконвае тэхніка. Таму не дзіўна, што кожны пяты жыхар Семяжава — шафёр ці механізатар.

Узначальвае гаспадарку Іван Малюжыц. Пятнаццаць гадоў запар людзі выбіраюць яго старшынёй калгаса. Кіраўнік ён вопытны, чалавек — гаспадарлівы і руплівы. Да людскіх клопатаў вельмі ўважлівы і, што вельмі істотна, працу хлебароба ведае да канала, як, бадай, ніхто іншы ў вёсцы.

А наогул жа, людзей шчырых, працавітых тут шмат. Пра гэта сведчыць хаця б той факт, што толькі за апошнія гады многія семяжаўцы (больш за пяцьдзесят чалавек) былі ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі. Механізатар Іван Лянько — адзін з іх. Яго, вядомага ў наваколлі бульбавада, Савецкі ўрад адзначыў вышэйшымі ўзнагародамі нашай дзяржавы — ордэнам Леніна і ордэнам Кастрычніцкай рэвалюцыі. А ў падарунак ад Выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі СССР механізатар атрымаў аўтамабіль «Масквіч».

І менавіта такія людзі пішуч сёння гісторыю сваёй вёскі Семяжава.

Станіслаў ФЯНЬКО.

Лыжы цяляханскія. Яны лёгкія, трывалыя, зручныя і карыстаюцца вялікім популярнасцю не толькі ў аматараў прагулак, але і ў спартсменаў. На ўсесаюзным аглядзе-конкурсе ў Эстоніі беларускія лыжы адзначаны залатым, двума сярэбранымі і двума бронзавымі медалямі. Такі поспех не

выпадковасць. Калектыў Целяханскай фабрыкі вытворчага аб'яднання «Івацэ-вічдрэў» многае зрабіў для паляпшэння сваёй прадукцыі. Удасканалваецца тэхналогія вырабу лыж, а яна не такая простая, як здаецца на першы погляд, па-трабуе складанага абсталявання. Фабры-

ка рэканструюецца, аснашчаецца новымі высокапрадукцыйнымі аўтаматычнымі лініямі і станкамі. Гэта дасць магчымасць к канцу 1985 года павялічыць штогадовы выпуск лыж на 50 тысяч пар.

НА ЗДЫМКАХ: якасць новай партыі лыж правярае кантралёр Уладзімір ВІК-

ТАРОВІЧ; больш трыццаці гадоў працуе на фабрыцы клейшчыкам лыж Зіновій ХОМІЧ; рабочыя фабрыкі Анатоль КУРАЧКІН (злева), Вольга МЯЛІК і Сяргей АБРАМЧУК перад лыжнай прагулкай.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

ВІНШУЮЦЬ ЗЕМЛЯКІ

Віншую работнікаў «Голасу Радзімы», а таксама ўвесь савецкі народ з Новым годам! Жадаю вам добрага здароўя, шчасця ў жыцці, вялікіх поспехаў у працы, дружбы між усімі народамі, чыстага неба над нашай планетай, міру на зямлі, шчасця і светлай будучыні нашым дзецям.

Мікалай МАДОРНЫ.

ФРГ.

Дарагія сябры!
Сардэчна віншую з Новым, 1984 годам. Зычым здароўя, шчасця і вялікіх поспехаў у рабоце. Будзем заўсёды рады магчымасці ўбачыцца зноў у новым годзе.

Стэла і Уладзімір ДУБІНЫ.

ЗША.

Дарагія супрацоўнікі Беларускага таварыства «Радзіма» і рэдакцыі газеты «Голас Радзімы»! Сардэчна віншую вас з Новым, 1984 годам! Ад ўсёй душы жадаю вам і ўсім савецкім людзям моцнага здароўя, шчасця ў жыцці і вялікіх поспехаў у працы, у выкаароднай барацьбе за ўмацаванне міру.

Няхай вечна цвіце наша дарагая Радзіма! Няхай жыве трывалы мір ва ўсім свеце!

Галіна ХАЦЕЕВА.

Італія.

АД РЕДАКЦЫІ.

Паважаныя чытачы!
Нам вельмі прыемна, што навагодняя пошта рэдакцыі прынесла вялікую колькасць віншавальных пісьмаў і паштовак ад вас. Яны працягваюць прыходзіць, нягледзячы на тое, што ўжо канчаецца першая палова студзеня. Вядома, у нас няма магчымасці апублікаваць іх усё. Мы хочам ад душы падзякаваць усім, хто прыслаў свае віншаванні і добрыя, шчырыя пажаданні нашай газеце, звычайна роднай Беларусі і свайму народу. У сваю чаргу, дазвольце яшчэ раз павіншаваць вас з надыйшым Новым, 1984 годам, і ад усяго сэрца пажадаць, каб ён быў мірным, радасным і шчаслівым для вас і вашых дзяцей.

У рэдакцыю газеты «Голас Радзімы».

Хачу павіншаваць вас з навагоднім святам і пажадаць добрага здароўя, шчасця, а больш за ўсё—поспехаў у вашай пэўнай рабоце па ўмацаванню культурных сувязей суайчыннікаў за мяжой з Радзімай.

Старшыня таварыства «Мір»
Касум ВАЛІЕУ.

ФРГ.

Прымце самыя шчырыя віншаванні і найлепшыя пажаданні з выпадку Новага года! Жадаю ўсім, каб гэты год быў вялікім і шчаслівым! Няхай будзе мір ва ўсім свеце!

Аляксандр КРАШАНІНІКАУ.

ЗША.

Сардэчна віншую супрацоўнікаў таварыства «Радзіма», рэдакцыю газеты «Голас Радзімы» з Новым, 1984 годам. Ад усяго сэрца жадаем вам добрага здароўя, шчасця і многа радасці ў асабістым жыцці, а таксама вялікіх поспехаў у вашай выкаароднай дзейнасці. Няхай новы год прынесе мір і радасць усім людзям добрай волі, усім, хто змагаецца за ўмацаванне дружбы паміж народамі нашай планеты.

Ад імя аддзела ССГ г. Вербье
Валянціна ШАРАНКОВА.

Бельгія.

УСПАМІНАЕЦА СТРАШНАЕ...

Сёння ўвесь свет ведае пра гераізм абаронцаў Брэсцкай крэпасці, пра слаўны подзвіг бессмяротнага гарнізона. Ведаюць людзі і пра трагедыю жонак і дзяцей савецкіх афіцэраў, якіх вайна застала ў цытадэлі. Тыя з іх, хто застаўся жывым, прайшлі праз усе жахі фашысцкай няволі. Гэты горкі лёс давялося зведаць і сям'і камандзіра роты 333-га стралковага палка І. Лісецкага.

— Цяжка перадаць, што мы перажылі на гітлераўскай катарзе,— расказвае Ефрасіння Лісецкая.— На руках у мяне было трое сыноў—пяцігадовы Эдзік, трохгадовы Сярожа і Валерык, якому было ўсяго два месяцы. Многіх з нас вывезлі з Брэста пад горад Пшыбар у Чэхаславакію. У поўнай меры зведалі мы гора і пакуты паднявольнай працы, жорсткасці і прыніжэння. Пасля вызвалення з фашысцкага лагера Ефрасіння Іванаўна з дзецьмі вярнулася ў Брэст. Туды ж вярнуўся і яе муж Іосіф Лісецкі, але далі аб сабе знаць атрыма-

ныя на фронце цяжкія раны, і ён неўзабаве памёр. Савецкая дзяржава памагла Ефрасінні Іванаўне паставіць на ногі сыноў. Выраслі яны дастойнымі людзьмі, працуюць у розных арганізацыях Брэста.

— Успамінаецца многае, успамінаецца страшнае,— гаворыць Е. Лісецкая.— Але паглядзіш навокал, і сэрца

напаўняецца радасцю. Расцвітае наша родная Беларусь, рыхтуецца адсвяткаваць 40-годдзе вызвалення ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

НА ЗДЫМКУ: Ефрасіння ЛІСЕЦКАЯ з сынамі Эдуардам, Валерыем і Сяргеям у Брэсцкай крэпасці.

Фота Э. КАБЯКА.

ЮБІЛЕЙ ЭСПЕРАНТЫСТАУ

МОВА, ЯКАЯ НЕ ПАТРАБУЕ ПЕРАКЛАДУ

Эсперанта—адзіная з усіх праектаў міжнародных штучных моў, на якой гавораць каля двух мільянаў чалавек ва ўсіх краінах планеты. Яна паспяхова жыве і развіваецца разам з нам і нашым светам. Як пацвярджае таму—юбілейны вечар, прысвечаны 60-годдзю эсперанта-руху на Беларусі. Ён адбыўся нядаўна ў Мінску.

Тут, у Палацы культуры Беларускага савета прафсаюзаў, зараз дзейнічае Мінскі клуб эсперантыстаў. Другі сталічны клуб летас адкрыўся ў Доме культуры трэста «Будмеханізацыя». Увогуле ж апошнія гады прынеслі новы ўздым эсперанта-руху ў СССР і ў Беларусі ў прыватнасці. Дзейнічаюць клубы ў Брэсце, Магілёве, Гродна, Віцебску, ствараюцца адпаведны ў Гомелі. А на ўрачыстасці ў Мінск сабраліся госці не толькі з усёй рэспублікі, але і з Масквы, Ленінграда, Вільнюса, Панявежыся, іных гарадоў нашай краіны.

Аўтарытэт беларускіх эсперантыстаў высокі. Іх літаратурна-перакладчыцкая дзейнасць мае вялікія традыцыі. Яшчэ ў 20—30-я гады былі падрыхтаваны эсперанта-беларускі і беларуска-эсперанцкі слоўнікі, складалася анталогія беларускай літаратуры. Цяпер асноўны напрамак літаратурнай работы—пераклад на эсперанта і распаўсю-

джанне мастацкіх твораў сучасных беларускіх пісьменнікаў. Арганізуе і накіроўвае дзейнасць перакладчыкаў Адам Паўлюкавец—віцэ-прэзідэнт Мінскага клуба эсперантыстаў. Мэта, якую ён паставіў перад сабой,—скласці анталогію беларускай паэзіі на эсперанта.

Адам Александравіч піша і ўласныя вершы на гэтай мове. Вось і на юбілейным вечары прагучалі дзве песні, напісаныя маладым кампазітарам Аркадзем Гуравым на вершы А. Паўлюкаўца: «Супраць фатальнай непазбежнасці вайны» і «Гімн беларускіх эсперантыстаў».

...Усяго некалькі месяцаў прайшло з таго часу, як Сцяпан Нідзілька пачаў займацца мовай эсперанта. Ён завочна вучыўся ў Беларуска-польска-літвінскім інстытуце і сёння прыехаў у Мінск для падрыхтоўкі дыпломнай работы. У гэты час Сцяпан і сустраўся з членамі клуба эсперантыстаў. Захапіўся міжнароднай мовай так, што, нягледзячы на занятасць, вельмі хутка засвоіў яе асновы. А для праверкі сваіх магчымасцей пераклаў на эсперанта беларускую народную песню «Ой хапела ж мяне маці...».

Многа такіх энтузіястаў у Мінскім клубе эсперантыстаў.

В. ЕФІМЕНКА.

ПІСЬМО БЫВШЕГО ЖИТЕЛЯ МИНСКА

ИЗ НЬЮ-ЙОРКА

МОЕ ЗНАКОМСТВО С «ДЕМОКРАТИЕЙ»

Вы, конечно, знаете, какой шум подняла западная пресса в связи с инцидентом с корейским самолетом. Она пыталась свалить всю вину за гибель 269 человек на Советский Союз. Прогрессивные соотечественники, все здравомыслящие люди прекрасно понимают, кто в действительности виновен в этой трагедии, и гневно осуждают разбой империалистов США и Японии в небе моей Родины. Обо всем этом я и написал в «Русский голос», прогрессивную газету соотечественников, живущих в США. 22 сентября прошедшего года моя заметка была напечатана. Не успел я узнать, что мое письмо опубликовано, как раздался телефонный звонок и чей-то вкрадчивый голос язвительно спросил: «Снова захотел повторения 22 марта?» Телефон замолчал. Но в течение последующих двух недель подобные звонки повторялись более двухсот раз. Кто же звонит и угрожает чем-то, о чем знаю только я?

Минчане и представить себе не могут, насколько гнусно и отвратительно лицо сионистов в США. Вероятно, не знают они и о том, что среди наиболее рьяных подпевал американо-израильского фашиствующего сионизма, к сожалению, немало тех, кто еще недавно жил вместе с ними в Советской стране, а ныне, от страха потерять мизерную зарплату за некавалифицированный труд, лижут пятки и другие места тем, кто руководит пропагандистской шумихой, клеветой и оскорблениями СССР, КПСС, всего советского народа.

«Незнакомые» (я-то их хорошо знаю!) голоса напоминают мне о фашистском погроме, учиненном в моей квартире 22 марта, ровно шесть месяцев до опубликования моего письма в «Русском голосе» по поводу гибели шпионского самолета.

В тот день я находился в больнице после сердечного приступа. Мне позвонила моя старшая дочь и, задыхаясь от плача, прокричала в трубку: — Папа, мы пришли из школы, а нас в квартиру не пускают. Все наши вещи куда-то увезли. Что нам делать?

Я только оправился после сильнейшего сердечного приступа. Можете понять, как я себя чувствовал, услышав такую новость. Советским людям даже невозможно представить, что их могут взять и выбросить из благоустроенной и дешевой квартиры. Здесь практика выселения широко распространена. А оказаться на улицах Нью-Йорка — значит, быть съеденными крысами или распотанными армией насильников, грабителей, воров, убийц и мародеров в развалинах Бронкса, Бруклина или Квинса.

С трудом упробил врача отпустить меня на «волю» к

семье, оставшейся на улице. Через два часа я был у дома, где восемнадцать дюжих полицейских, этаких бронированных чудовищ, обвешанных оружием и радиоаппаратурой, окружили машину с вещами семьи и не подпустили к ней мою жену и двоих детей. Только позже я узнал, что вещей в машине и не было, а лежали тщательно упакованные ящики с раздробленным, разбитым, разорванным скрабом нашей семьи. Несколько поодаль от машины стояла кучка сионистов, они поглядывали на нас и злобно похихикивали. Были там и такие, кто приехал в Америку совсем недавно.

Когда вы прочитаете это письмо, многие в Минске уже будут знать о погроме в нашей квартире из писем родственников, уехавших в США. Эти люди поверили рассказам так называемых «тихих» сионистов, расписывавших американский рай, поверили в несбыточное. Знали бы они, во что обернется эта вера в беззаботную и счастливую жизнь. Многие тысячи евреев, прибывших в США вкрадчивыми голосами разных там «свободных Европ и Америк», растоптаны, унижены и алачат наизлучайшее существование среди других национальных меньшинств США. Например, сторож-пуэрториканец зарабатывает 6—7 долларов, а бывший солист оркестра Белорусского радио и телевидения Александр Шварцман за ту же работу — 3 доллара 25 центов.

Когда их агитировали уехать в Израиль и США, им говорили, что там, мол, всего полно. Да, тут всего полно, это верно. Но больше всего народного горя. Около сорока миллионов американцев живет в нищете, в трущобах. И к ним прибило сионистской волной советских евреев, как наказание за измену и слабодушие.

Меня выбросили из квартиры миллиардера Хелмсли за то, что я был «советским». Да, я советский, хотя и эмигрант. Ибо никогда я не продавал чести своей и чести Родины, не хулил ее и не восхвалял другую, падая ниц перед «свободой» и «демократией» страны, которая по образу жизни общества отброшена в джунгли звериного ожесточения одной части населения против другой.

С момента переезда в дорогостоящую квартиру миллиардера Хелмсли я говорю как недавним советским гражданам, так и американцам о том, что мы бросили страну, где квартплата за благоустроенную квартиру в 30—45 раз ниже, чем здесь, где люди действительно имеют право на труд, на обеспеченную старость, где бесплатные медицина и образование, где простые люди отдыхают на курортах, а представители трудящихся и творческой интеллигенции яв-

АСУДЖАЮЦЬ САТЫРЫКІ

У залах Акадэміі мастацтваў СССР у Маскве нядаўна экспанавалася IV міжнародная выстаўка пад дэвізам «Сатыра ў барацьбе за мір». Мастакі-публіцысты з многіх краін свету сродкамі выяўленчага мастацтва, сатыры і гратэскаў накіравалі авантурыстычную палітыку імперыялізму на чале з амерыканскімі «крыжаносцамі», папярэджвалі аб небяспецы гонкі ўзбраенняў, аб пагрозе ядзернай вайны. 300 мастакоў з 30 краін свету пры дапамозе адзінай зброі — пэндзля і яра па сутнасці аб'явілі «вайну—вайне!». Сярод мастакоў-сатырыкаў, якія прадстаўлялі свае работы, былі і беларускія майстры Ю. Дзеў, Г. Данчанка, В. Дубавіцкі, У. Крукоўскі і А. Чуркін.

А творчая студыя «Фота і жывапіс» Саюза журналістаў БССР выпусціла ў свет зборнік карыкатур члена Саюза мастакоў СССР Аскольда Чуркіна пад назвай «Аблічча «свабоднага свету».

ляются депутатами, в здешнем понимании — сенаторами.

В один из июньских дней прошлого года в нашей квартире прорвало трубу и горячей водой залило всю утварь, совершенно уничтожив часть детских вещей. Когда я заявил управляющему домами Хелмсли о необходимости возмещения ущерба, он организовал через сионистскую организацию травлю моей семьи с целью вынудить нас покинуть квартиру, «чтобы освободить соседей от смутяна». Дважды за лето врывались в мою квартиру сионистские молодчики, пытались устроить дебош, но всякий раз ретировались, когда являлась полиция. Один раз «неизвестные» известные вскрыли замки на входной двери и перевернули все вещи в квартире. Вызванная мной полиция порекомендовала говорить, что в квартиру ворвались агенты КГБ. Я поразился и сказал: «КГБ оставьте в покое, лучше призовите к порядку сионистов». Это был своего рода сигнал — убирайтесь! Вскоре мистер Хелмсли подал в суд Бронкса, района, где я живу, иск о выселении, якобы за неоплату мной квартиры за сентябрь и октябрь. Это было явной ложью, я имел копии оплаченных счетов. Гражданский суд Бронкса хорошо понимал, что Хелмсли неправ. Но не осмелился прекратить процесс. Ведь только в сентябре 1982 года управляющий Хелмсли передал 485 тысяч долларов на подкуп избирателей, чтобы избрать двух судей, угодных Хелмсли.

Выселить меня не удалось. Каждое мое выступление в суде привлекало массу людей. И эти люди, эмигранты из латиноамериканских стран и Италии, коренные американцы аплодировали мне, когда с трибуны суда я говорил о преимуществах советской судебной системы. Зато суд избрал такую тактику. Он рекомендовал Хелмсли выбрать удобный момент, вскрыть квартиру и выбросить вещи на улицу. А там — ни один суд не дерзнет идти навстречу требованиям «советского».

И вот случай подвернулся. 22 марта, когда никого из членов семьи не было дома, команда Хелмсли (по сообщению западногерманского журнала «Шпигель», он собирает ежегодно квартплату в размере 500 миллионов долларов) вскрыла автономном замке и стала орудовать в квартире. Восемнадцать полицейских и семь рабочих разбивали тяжелыми предметами, распиливали, раскалывали кровати, стулья, столы и упаковывали обломки в картонные ящики. В поисках драгоценностей они вспарывали подушки и матрацы, обивку кресел и дивана, выворачивали карманы в пальто и костюмах. Потом рвали и разрезали вещи и так же аккуратно складывали в ящики. Громилы разрывали книги, били и топтали пластинки и все это тоже раскладывали по ящикам. Посуда была разбита. Однако наиболее ценные вещи, то есть то, что можно было взять и продать, складывались отдельно и были увезены в контору Хелмсли. Там и до сих пор ходят детские вещи, пишущие машинки, бинокли, фотоаппараты, магнитофоны и т. д. Они похитили деньги и некоторые драгоценности.

Подло ли поступил Хелмсли? Нисколько! Подобные выселения негодных — обычная вещь в стране, где попраны элементарные человеческие права.

В письме к президенту США Р. Рейгану, другу Хелмсли, я писал: «Если вы спросите, г-н президент, милых вашему сердцу антисоветчиков, всяких Шаранских, Сахаровых и Солженицыных, врывались ли в их квартиры и грабили ли их представители Советской власти, ни один из них не откажется утверждать это. Только в великой «свободной» стране возможны подобные нарушения прав человека».

Сейчас все больше американцев узнает о варварском погроме в квартире семьи из СССР. Многие сенаторы США, в том числе Кеннеди, в курсе дела. Но они молчат: перед миллиардами Хелмсли все отступают. Здесь доллары всегда могут сделать кривду правдой. Не случайно США подняли такой крик по поводу гибели южнокорейского самолета, хотя сами же оснастили его шпионским оборудованием, и сами послали на гибель. Что там жизнь 269 человек, когда ничего не стоило в мгновение ока стереть с лица земли два японских города в 1945 году.

Описал я все это для того, чтобы показать хоть малую часть большой беды людей, которых судьба забросила в США. Правду о погроме в моей квартире сионисты стараются скрыть от тех, кто может стать новыми жертвами их лживой пропаганды на Родине. Надеюсь, что мое письмо откроет кое-кому глаза.

Уже когда я начал писать это письмо, мистер Хелмсли-миллиардер, кипит от злости за то, что я поднял на ноги весь Нью-Йорк и стучу в двери организации в Вашингтоне, предъявляю своей семье иск на 2477 долларов. Ему не сидится на одном месте. «Как так? Ефремов требует наказания для меня?! Что, пешка? Нет, я миллиардер!»

Хелмсли потребовал от суда Бронкса, где сидят покорные США, чтобы тот взыскал с Ефремова 2 477 долларов за погром. Его же громили работники, устали, ломая и разбивая имущество непокорного и неугодного хозяину человека.

Показательно отношение людей к тому, что произошло с моей семьей. Одна бывшая минчанка, чудом избежавшая уничтожения в Тростенце, когда увидела привезенное со складов города «имущество», сказала: «Погром! Фашисты!» Один знакомый из Канады написал мне: «В США привыкли выбивать прикладами двери домов своих собственных граждан так же, как влезать в чужие страны и грабить их. Стыд и позор!»

Мне очень хочется, чтобы мое письмо прочли люди на Родине. Особенно те, кто еще прислушивается к сказкам сионистов о западном рае. Не верьте злостной пропаганде против Советского Союза. Не обдуманный шаг может повлечь вас в неисчислимые беды: отнять у вас истинную Родину, превратить в ничто ваше образование и специальность, превратить вас в дешевую рабочую силу США и Израиля.

Владимир ЕФРЕМОВ.
США.

Разнастаяна тэматыка карыкатур, сабраных у зборніку. Яны востра і пераканаўча выкрываюць агрэсіўную знешнюю палітыку ЗША і іх спадручных, раскрываюць антынародную сутнасць так званых «амерыканскага ладу жыцця».

Знайшоў адлюстраванне тут злавесны агрэсіўны блок НАТО. Яго сімвалізуе такая адыёзная фігура з ракетай у рuce, як верхавод блока да апошняга часу Лунс — былы пацэсцкі выкармыш.

Шмат карыкатур прысвечана выкрывццю злачынных планаў Вашынгтона размясціць у Заходняй Еўропе новую амерыканскую ракетна-ядзерную зброю сярэдняй дальнасці.

Карушцыя, брудныя махінацыі на біржы, злачынная сувязь з мафіяй, маральная дэградацыя — вось што характэрна для рэйганўскай адміністрацыі. І гэта знайшло адлюстраванне ў карыкатурах, змешчаных у зборніку.

У іх паказана і сапраўднае аблічча хаўруснікаў Вашынгтона — Ізраільскіх сіяністаў, якія сеюць смерць і разбурэнні на шматпакутнай зямлі Лівана.

К. ЧАРНОЎ.

На просторах Родины

НОВГОРОДСКАЯ ЗЕМЛЯ

Новгородская земля, «господин Великий Новгород» — понятия исторические. Новгород на Волхове — так в наше время пишут пассажиры в железнодорожных билетах тех пассажиров, которые направляются в этот русский город. А едут сюда тысячи людей со всех континентов, чтобы ознакомиться с его достопримечательностями, с неповторимым обликом и с интересной исторической судьбой.

Неодолимое желание увидеть своими глазами этот славный город заставило и нас, сотрудников Государственного музея БССР, собраться в далекий путь. Миновали Логойск и Хатынь, дорога идет через Березинский заповедник. А вот и река Березина, в пойме которой стоит целый городок стожков сена. Какое удивительное зрелище среди дремучего леса! Впереди показался город. Это, бесспорно, Полоцк: виден Софийский собор. Музейные работники вспоминают, что до революции здесь был Кадетский корпус, который готовил офицеров царской армии. Теперь в городе медицинское училище и педагогическое училище имени Ф. Скорины. В одном из скверов — памятник Франциску Скорине, первому белорусскому книгопечатнику.

Мы едем дальше, в Новгород. Миновали древний Псков, дорога уже стелется по Новгородской области. Вот городской поселок Шимск, который стоит на берегу реки Шелони. Здесь в 1471 году Иван III разбил новгородскую рать и присоединил Новгород к Москве. Из Шимска — прямая дорога на восток, в Новгород. Вдоль нее раскинулись распаханное поля, кое-где остались следы мелниротивных работ: дренажные керамические трубки и курганы с кустами. За несколько километров от города по сторонам от дороги стоят маленькие деревянные домики — это загородные коттеджи новгородцев.

А вот и он, красавец Новгород. Отдохнув с дороги в гостинице, мы отправляемся на экскурсию по городу. Главная его достопримечательность — это, конечно же, Кремль, стены которого построены из кирпича в XV веке. В выходные дни сюда приходят тысячи людей. В самом Кремле много исторических памятников: «Тысячелетие России», поэту Г. Державину, Софийский собор XI века, большие колокола, Грановитая палата, здание Земского собрания, где теперь разместилась областная библиотека и историко-краеведческий музей. Памятник «Тысячелетие России» поставлен в 1862 году по проекту скульптора М. Микешина. Он единственный в стране, ибо Новгород считается колыбелью Русской государственности. Именно новгородский князь Рюрик подчинил себе Киев и положил тем самым начало объединению восточнославянских племен. Именно новгородские князья Владимир Креститель и Ярослав Мудрый стали позже и великими киевскими князьями.

Река Волхов течет у стен Кремля и делит город на две части — Софийскую и Торговую, которые в свое время связывались деревянным мостом. До наших дней он не сохранился. Теперь город объединяют два новых моста.

В середине века «господин Великий Новгород» был боярско-вечевой республикой. Новгородская земля простиралась от Балтийского моря до Уральского хребта, от Валдайского озера до Белого моря. Дань Новгороду платили многие народы: карелы, чудь, пермь, ненцы, печора и югра. Город Новгород находился на важнейшем торговом пути «из варяг в греки», который во многом определял жизнь в городе.

Начиная с 1932 года, здесь планомерно ведут раскопки ученые Института археологии Академии наук СССР, Московского университета имени М. Ломоносова и Новгородского музея-заповедника.

Каждый раскоп в Новгороде носит определенное название, которое получает по ближайшему известному историческому месту. Исполнилось 10 лет, как был заложен Троицкий раскоп недалеко от церкви Троицы и памятника Победы, возведенного на берегу Волхова, на юго-восток от Кремля. Площадь вскрытых участков уже превышает 2 000 квадратных метров. Найдено более 50 берестяных грамот, пятиструнные гусли XI века, развал плоскодонного многовесельного корабля X века, откопана мастерская художника Елисея Гречина (конец XII — начало XIII веков). На Пробойной улице ученые достигли материкового грунта, исследовали мостовую, которая имела настил на лагах в 29 ярусов. Самый нижний относится к 30—40-м годам X века. На Черницкой улице откопаны мостовая, нижние венцы изб и 2 колодца.

Город Новгород, сыгравший важную роль в становлении русской государственности и великорусской народности, в развитии древнерусской культуры, был и остается научным и культурным центром на северо-западе России. За всю свою многовековую историю он только дважды был захвачен врагами: в 1609 году — шведами и в 1941 году — немецкими фашистами. Кстати, в Великую Отечественную войну Новгород до своего освобождения оставался фронтовым городом — дальше Малого Волховца враг пройти не смог.

После войны город сильно помолодел и вполне отвечает своему названию. Он значительно вырос вверх и раздался вширь. Построено около десятка новых заводов. В трех институтах учатся будущие учителя, инженеры, агрономы. Если в 1883 году в городе на Волхове проживало 20,5 тысячи человек, то теперь — в 10 раз больше. Сто лет назад четвертую часть жителей составляли крестьяне и лишь 56 человек числились фабрично-заводскими рабочими. В наши дни только на заводе имени Ленинского комсомола работает несколько тысяч. У всех на этом заводе образование не ниже среднего.

Экскурсантам есть что посмотреть и в окрестностях Новгорода. У истоков Волхова, на берегу озера Ильмень, находится Юрьев монастырь. Подобно Софийскому собору в Полоцке здесь славится своими фресками Георгиевский собор XIII века и собор Воздвижения с золотыми звездами на синих куполах. На противоположном берегу Волхова-реки, которая иногда течет вспять, видна церковь Спаса на Нередице. По пути из города в Юрьев монастырь у дороги расположилась деревня Витославицы, в которой вы увидите 16 архитектурных объектов: избы, мельницу, амбар, церкви, часовни. Реставраторы перевезли их сюда из разных уголков Новгородчины. Это памятники народного деревянного зодчества.

... Широка Новгородская земля. Велика Русская земля. Широка и велика моя Родина. В наше тревожное время как тут не вспомнить изречение новгородского князя Александра Невского: «Кто к нам придет с мечом, тот от меча и погибнет. На том стояла, стоит и стоять будет Русская земля».

Семен БОРИС.
НА СНИМКЕ: памятник «Тысячелетие России» в Новгороде.

Фото автора.

вы хачелі сустрэцца

— Ваш самы яркавы ўспамін дзяцінства?

— Самы жахлівы пра тое, як у 1941 годзе фашысты жывым спалілі бацьку; самы самотны: усю вайну і некалькі гадоў пасля яе хачелася хлеба, звычайнага хлеба; самы радасны пра той дзень і час, калі пайшоў у школу пасля вызвалення ад фашысцкай няволі і дарваўся да кнігі.

— Як часта вы бываеце ў сябе на радзіме? Ці выкарыстоўваеце ў сваіх творах фальклор, моўныя асаблівасці родных мясцін?

— На сваёй Талачыншчыне бываю часта. І праездам не мінаю, і еду тады, калі пацягне. А прыцягненне гэта моцнае і вечнае. Дзе ж яшчэ, як не на радзіме, можна адпачыць душою! Калі пішу, пра фальклор і моўныя асаблівасці родных мясцін не думаю. Чытачы, глядачы, крытыкі іх знаходзяць. Відаць, нельга стрымаць у душы, у сэрцы, у свядомасці тое, што запала туды з першым матчыным словам, і не толькі матчыным. Праглядаючы слоўнікі, старыя і сучасныя, чытаючы даследаванні і запісы нашага знакамітага прафесара Фёдара Янкоўскага, з прыемнасцю адзначаю, што многае чуў ад сваіх землякоў.

— Як пачалося ваша захопленне мастацкай творчасцю? Чаму аддалі перавагу драматургіі? Цікава, дарэчы, было б даведацца і пра тое, што вы любіце чытаць у вольны час.

— Па адукацыі я юрыст. Але яшчэ ў студэнцкія гады з'явілася, прыйшло і па сённяшні дзень не пакідае жаданне, патрэба выказацца пра тое, што хвалюе, што непакоіць, што абурала, што хочацца палепшыць. Відаць, таму ў 50-я гады пачаў працаваць у жанры фельетона, памфлета, звычайнай карэспандэнцыі. Менавіта яны прывялі да драматургіі. У вольны час і пры любой магчымасці люблю чытаць старыя кнігі, асабліва па гісторыі — летапісы, дыярышы, даследаванні. Радуюся любой магчымасці перачытаць ці хоць бы прагледзець тое цудоўнае, з чым давялося пазнаёміцца ў маладосці. Чытаю, вядома, лепшае з сучаснага. Стараюся не размінацца з сатырай і гумарам.

— Хочацца нагадаць чытачу, што Аляксандр Петрашкевіч пачынаў з камедыі, а ў сатырычных творах, а ў апошні час шмат увагі надае гістарычнай тэматыцы. Ці можна прасачыць эвалюцыю праблематыкі ў вашых п'есах?

— Можна. Відаць, кожны пісьменнік, ды і не толькі пісьменнік, у сваёй творчасці ідзе ад больш простага да больш складанага. Гісторыя — гэта складана. Гісторыя нашага краю — асабліва няпростая. Ды і наогул ці бывае яна проста, гісторыя любога народа, любой нацыі? Углядаючыся ў мінулае, чалавек вызначае будучыню. Як жа тут без эвалюцыі ў творчасці?

— Чытач і глядач добра ведае вас і як аўтара востраацыйных твораў, што закранаюць зладзежныя праблемы нашага, такога складанага часу. Што хвалюе вас сёння?

— Відаць, гэта ўсё тая ж патрэба выказацца супраць таго, што не прымае душа, сэрца, розум. А не прымаючы яны

НЕ ПАКІДАЕ ПАТРЕБА ВЫКАЗАЦА

Сёння «Голас Радзімы» запрашае сваіх чытачоў на сустрэчу з лаўрэатам Дзяржаўнай прэміі БССР, драматургам, гісторыкам Аляксем ПЕТРАШКЕВІЧАМ.

Аляксандр Лявонцэвіч карыстаецца заслужанай павагай і папулярнасцю ў аматараў тэатра і кіно. Яго пяру належаць вясёлыя і дасціпныя камедыі («Адкуль грэх!», «Укралі кодэкс», «Злыдзень»), востраацыйныя драмы, у якіх закранаюцца праблемы нашага жыцця («Трывога», «Соль»), поўныя філасофскага падтэксту п'есы, што ўваскрэшаюць падзеі даўно мінулых часоў («Напісанае застаецца», другая назва гэтага ж твора — «Францыск Скарына»; трагедыя «Русь Кіеўская», гістарычная хроніка «Змова»). На рахунку пісьменніка два кінасцэнарыі, па якіх на студыі «Беларусьфільм» зняты карціны «Нядзельная ноч» і пяцісерыйная «Нас выбраў час», прысвечаная гераічнай барацьбе камсамольцаў і моладзі рэспублікі ў гады Вялікай Айчыннай вайны (сцэнарыі напісаны ў сааўтарстве з У. Халіпам).

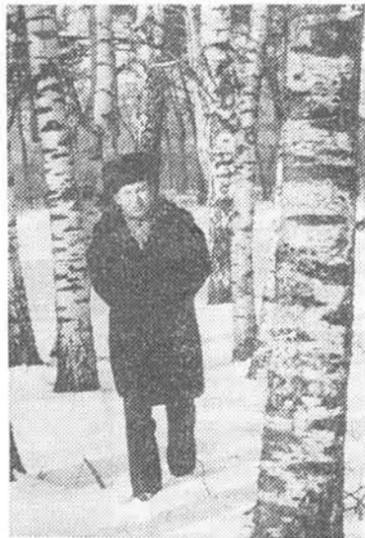
Імя А.Петрашкевіча сустраеш не толькі на афішах беларускіх тэатраў. Яго творы пастаўлены ў Кіеве, Ленінградзе, Смаленску, Харкаве, Бранску, Ліепаі Латвійскай ССР, Ракверы Эстонскай ССР, Арле, Махачкале, Яшкар-Але, Сімферопалі і іншых гарадах краіны.

Але самыя верныя прыхільнікі таленту Алякса Петрашкевіча ўсё-такі землякі. І менавіта ў любові драматурга да свайго народа, да Беларускай трыбуны выкаці вытокі твораў гэтага пісьменніка. Таму і сваю размову з Аляксем Петрашкевічам наш карэспандэнт Галіна УЛІЦЕНАК не выпадкова пачала з пытання пра час, калі пісьменнік упершыню ўсвядоміў сваю непарыўную сувязь з роднай зямлёй.

раўнадушша, абыякавасці, хваравітай зайздрасці, хцівасці, здрады чалавечаму ў чалавеку, не прымаюць новай ваеннай пагрозы, што зноў вісне чорнаю хмарай і над светам, і над нашай шматпакутнай зямлёй. Можна, таму і адбываецца эвалюцыя ад камедыі да драмы і трагедыі, якую перажыў наш народ у апошнюю вайну, пра новую небяспеку ўсё ад таго ж фашызму, які сёння зноў узняты на шыт і ўжо не толькі ў Заходняй Еўропе, але і за акіянам. Менавіта гэта хвалюе мяне сёння, як і мільярды іншых людзей.

— Вашы п'есы ставяцца лепшымі прафесійнымі тэатрамі краіны, і разам з тым вы шмат увагі і часу аддаеце рабоце з самадзейнымі тэатральнымі калектывамі, і не толькі ў вайсковых рэспубліках. Што прываблівае вас у гэтых сувязях?

— Вучоба. На самадзейнай сцэне, можа як ні на якой іншай, праяўляецца недасканаласць драматургічнай асновы.

Арыст-непрафесіянал не будзе, не стане, не зможа падманваць глядача непраўдзівасцю сітуацыі ці ненатуральнасцю дыялога. Ён вам адразу скажа, што так не бывае, так не гавораць.

— Пастаноўка якой вайшай п'есы запамнілася вам больш за іншыя?

— Спектакль у Крымскім рускім акадэмічным тэатры імя М. Горькага па маёй п'есе-хроніцы «Змова», пастаўленай лаўрэатам Дзяржаўнай прэміі СССР, заслужаным дзеячам мастацтваў Украінскай ССР А. Новікавым, які да таго ж сам цудоўна выканаў ролю Уладзіміра Ільіча Леніна. Гэта п'еса пра самыя цяжкія дні мая — верасня 1918 года, калі ўнутраная і знешняя контррэвалюцыя спрабавала задушыць маладую Савецкую рэспубліку. Асноўнае ў гэтым спектаклі — барацьба за мір, хлеб і свабоду.

— Вы намеснік галоўнага рэдактара Беларускай Савецкай Энцыклапедыі. Ці ёсць узаемаўплыў творчасці і рэдактарскай працы?

прэм'еры, выстаўкі, сустрэчы

«ЯНТАРНЫ КРАЙ-83»

У выставачнай зале літоўскага горада Шаўляй адбылося адкрыццё міжрэспубліканскай выстаўкі мастацкай фатаграфіі «Янтарны край-83». Сярод 400 фотаработ, прадстаўленых на ёй, — 80 з нашай рэспублікі. Сярод «медальістаў» — член фотаклуба «Мінск» Я. Казюля, узнагароджаны за серыю работ «Міры міру».

ЖЫВАПІС МАЛДАВІ

Жывапіс Савецкай Малдавіі апошніх дзесяцігоддзяў прадстаўлены на выстаўцы, якая адкрыта ў Дзяржаўным мастацкім музеі БССР. Тут творы, выкананыя ў розных жанрах. Яны адлюстроўваюць сучаснае і мінулае рэспублікі.

КЛУБ ЦІКАВЫХ СУСТРЭЧ

Пачаў працаваць «Клуб цікавых сустрэч» у Мядзелі. На першыя яго заняткі запрасілі народную артыстку рэспублікі Марыю Захарэвіч, якая сыграла ў тэатры і кіно больш за 50 роляў. Госцем мядзельскай быў таксама пісьменнік М. Чаргінец.

НОВАЯ РАБОТА КУПАЛАЎЦАЎ

У новай сцэнічнай рэдакцыі набыла жыццё ў Беларускай акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы сатырычная камедыя народнага пісьменніка Беларусі Кандрата Крапівы «Брама неўміручасці».

Паставіў спектакль заслужаны дзеяч мастацтваў БССР В. Раеўскі. Сярод выканаўцаў галоўных роляў — народныя артысты СССР Г. Макарава і З. Стома.

З КАНЦЭРТАМ ДА ХЛЕБАРОБАЎ

Чарговы вылезлі канцэрт «Мастры мастацтваў — працаўнікам вёскі», арганізаваны Беларускай тэлебачаннем, адбыўся ў Веткаўскім раённым Доме культуры. У сустрэчы прынялі ўдзел папулярныя спявакі З. Бабій, Я. Еўдакімай, Т. Раеўскай, Г. Радзько, С. Гулевіч, вакальна-інструментальны ансамбль «Сябры», камерны інструментальны ансамбль Беларускага радыё і тэлебачання.

СПЯВАЮЦЬ ШЫДЛОЎСКІЯ

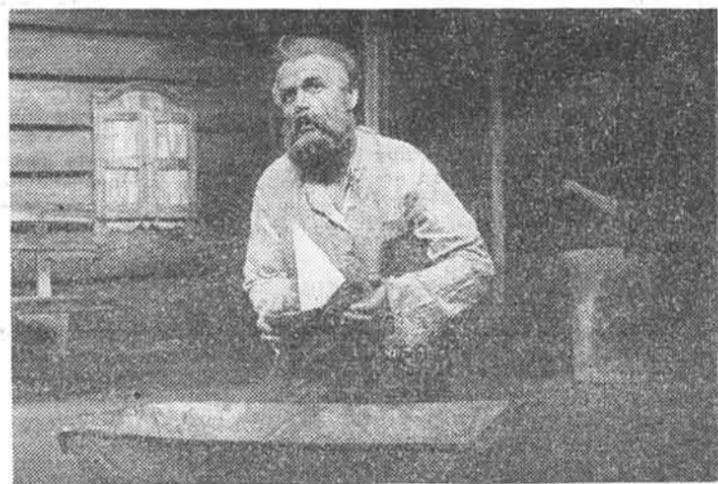
І цяпер у вёсцы Прысынак, што на Уздзеншчыне, згадваюць той час, калі мясцовым хорам кіраваў таленавіты музыкант, вядомы ў Беларусі самадзейны кампазітар П. Шыдлоўскі.

Вялікую любоў да музыкі П. Шыдлоўскі перадаў у спадчыну дзецям. Яго сын Міхал працуе дырэктарам Уздзенскай дзіцячай музычнай школы.

Музычную адукацыю атрымаў ішчэ два сыны самадзейнага кампазітара — Генадзь і Анатоль.

— Цяпер я заклапочаны тым, каб кожнага ўнука далучыць да чароўнага свету музыкі, — расказвае Павел Іванавіч.

Старэйшая з іх Людміла — ужо выступае ў канцэртах мастацкай самадзейнасці.

Гродзенскі абласны драматычны тэатр паставіў новы спектакль «Вечар» па п'есе маладога беларускага драматурга Аляксея Дударова. Рэжысёр спектакля Аляксандр Шалыгін, мастацкае афармленне — Мікалая Якуціна.

НА ЗДЫМКУ: сцэна са спектакля. У ролі Фядоса артыст Аляксандр ЛУЦЭНКА.

Фота А. ПЕРАХОДА.

ТВОРЫ МАСТАЦТВА КУПЛЯЕ КАЛГАС

ПАРТРЭТ БРЫГАДЫ

Мастацтва і грошы... Парознаму ўспрымаюць людзі гэтыя словы, пастаўленыя побач. У залежнасці ад часу, сацыяльных асноў грамадства і яго культурнага ўзроўню. Адно бясспрэчна, што без матэрыяльных выдаткаў мастацтва існаваць не можа. Гісторыя мастацтва ведае шмат прыкладаў, калі твор, асабліва партрэтнага жанру, рабіўся на просьбе або загаду і на грошы нейкага багачы, а потым залічваўся ў нацыянальныя ці сусветныя шэдэўры.

Не бяруся прадказваць, што туды залічаць з рэспубліканскай выстаўкі «Міншчына ардэнаносная», якая ў снежні была адкрыта ў Палацы мастацтва беларускай сталіцы, але знаёмства з умовамі яе стварэння якраз і выклікала разважанні пра сувязь кантоўнасці маральных і матэрыяльных. Звычайна для падобных экспазіцый (названая вышэй выстаўка заняла ўсе залы Палаца, на ёй было прадстаўлена 426 жывапісных палотнаў, скульптур, графічных аркушаў, габеленаў і да т. п.) мастакі прапануюць творы, якія з'яўляюцца іх асабістай уласнасцю. Тэма, сюжэт, манера выканання выбіраюцца аўтарам, ён жа сам набывае палатно, пэндзлі, фарбы, калі гаворка ідзе, скажам, пра жывапіс. Выставачны камітэт (мастакі і прадстаўнікі грамадскасці) адзначае прафесійнасць выканання, адпаведнасць аб'яўленай тэме выстаўкі, словам, прымае працу. І тысячы наведвальнікаў пэўны час любуюцца новым творам. Потым яго купляе Мастацкі фонд БССР (для перасоўных выставак) ці Міністэрства культуры БССР (для музеяў). Карціны, скульптуры, габелены, якія не былі куплены, вяртаюцца ў майстэрні іх аўтараў.

З гэтымі арганізацыйна-мецэнатамі можна заключыць дагавор, папярэдне паказаўшы эскізы будучага твора, нават атрымаць аванс. Здавалася б, чаго яшчэ жадаць. Арганізатары выставак спадзяюцца, нават упэўнены, што тэма, аб'яўленая ў назве, будзе раскрыта ўсебакова, няспешна, па-майстэрску. А мастак, пазбаўлены клопатаў пра заробак на штодзённыя патрэбы, цалкам аддаецца творчасці.

У апошнія гады напеціўся новы шлях разглядаемай намі праблемы. Рост матэрыяльнага дабрабыту, павышэнне адукацыйнага ўзроўню гараджан і вясцоўцаў выклікалі павышаны попыт на літаратуру і мастацтва. Ледзь не кожная сям'я мае ўласную бібліятэку, а музеі самага рознага кірунку, нават карцінныя галерэі пачалі з'яўляцца і ў вёсках. У рэспубліках Савецкай Прыбалтыкі, напрыклад, ні адзін вясковы дом не ўзводзіцца без кансультацыі архітэктара, арыгінальныя творы мастацтва сустрачашы і ў праўленні калгаса, і ў заводскім клубе. У Беларусі маштабы новай з'явы, яе якасны ўзровень вырашчылі правяршыць працягнем серыі выста-

вак. «Міншчына ардэнаносная» — першая з іх. Частка работ, якія экспанаваліся на ёй, створаныя па заказах калгасаў, саўгасаў, прадырэмстваў і ўстаноў. Адпаведна і аплачаны імі. У большасці гэта партрэты. У подпісах названы прозвішчы людзей, іх прафесіі ці пасады. І ўспрымаюцца такія звесткі з цікавасцю, бо ім папярэдняе знаёмства з неардынарнай асобай, адным з нашых слаўных сучаснікаў, героем часу. Калі калгас, скажам, заказвае мастаку партрэт, то абавязкова свайго лепшага працаўніка — механізатара, даяркі, ільновада. Абраную кандыдатуру абмяркоўваюць на праўленні, а то і на агульным сходзе гаспадаркі. Чалавек павінен быць варты высокага гонару трапіць у гісторыю і мастацтва.

Звяртаў увагу наведвальнікаў на выстаўцы «Міншчына ардэнаносная» групы партрэта Л. Дударанкі: механізатары і старшыня калгаса «Новае жыццё» Нясвіжскага раёна. Абвешчаныя, загарэлыя твары людзей, што працуюць на адкрытым наветры, годнасць у паставах, спакойная разважлівасць, няспешнасць у рухах. Гаспадары зямлі і лёсу, вясцоўцы 80-х гадоў. Як моцна адрозніваюцца яны — па-жыццёва, па адзенню — ад тых, хто 50 гадоў назад ствараў калектыўныя гаспадаркі, перабудоўваў сваё жыццё па сацыялістычным лад. Старшыня Міхась Саленік прысутнічаў на адкрыцці выстаўкі, выступаў. Чалавек ён, адчуваецца, інтэлігентны, з перспектывным бачаннем жыцця. Потым, палічыўшыся, Міхась Васільевіч раскажаў, што летам у гаспадарцы амаль два месяцы працавалі мастакі з Мінска і Украіны. «Пазіраваць людзі ішлі, як на свята. А клопат гэты быў не на адзін дзень... З цікавасцю назіралі вясцоўцы за самай працай жывапісцаў. Дзеці дык засыпалі пытаннямі. Ваблілі мастакоў і нашы краівады. На ўкраінцаў надзвычай моцнае ўражанне зрабілі лянныя палаткі. Ледзь сонца ўзышло — яны ўжо спячаюцца туды. І да змяркання, часам, пішучь». Калгас «Новае жыццё» мае музей, у якім прадстаўлены этнаграфічныя экспанаты, расказана пра стварэнне і развіццё гаспадаркі. Цяпер да яго прыбудоваецца карцінная галерэя. Творы для яе паціху назапашваюцца.

Можна, мастацтвазнаўцы выкажуць нейкія заўвагі Л. Дударанку з нагоды яго партрэта на пленэры. Мне ж хацелася адзначыць, што надобная рэалістычная, дакументальная манера выканання спрыяе старэнню мастацкага летапісу эпохі. Людзі розных прафесій і ўзростаў застануцца для нашчадкаў яркімі, прывабнымі асобамі, людзьмі думкі, справы, веры.

Вядома, аднымі партрэтамі слаўных людзей не вычэрпвалася тэматыка экспазіцыі. Міншчына паўставала тут ва ўсёй сваёй красе і багаці. Адметныя пейзажы В. Цвір-

кі, пішчотныя нацюрморты з палывымі кветкамі В. Свентахоўскай, настраёва-іранічны аўтапартрэт Ф. Янушкевіча, глыбокая па думцы скульптурная кампазіцыя У. Слабодчыкава «Зводка Саўнфармбюро»...

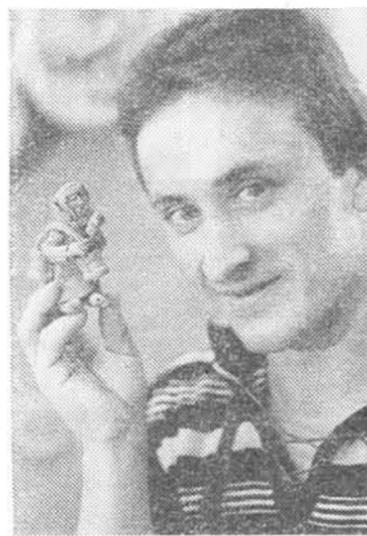
Раздзел жывапісу быў самы шматлікі, самы цікавы. Новымі значнымі творамі парадавалі мэтры, але нечакана лідэрства захапілі маладзейшыя. У іх карцінах некалі марыў Валодзя, цяпер Уладзімір Васільевіч... Таёмнічасцю і нейкай крынічнай свежасцю кранае палатно А. Кузняцова «Багун заціў». Адвечны вясковы сюжэт увасоблены на карціне Б. Казакова «Жнівень. Вяртанне дадому». Час напісання твора глядач вызначыць беспамылкова: вясковая вуліца забудавана прыгожымі, зручнымі дамамі, патапае ў садах, статак ідзе — не злічыць.

Гісторыя Міншчыны паўстае перад наведвальнікамі з графічных аркушаў М. Басалыгі — ад паўстанцаў К. Каліноўскага да партызанаў Вялікай Айчыннай. Дасканалы зроблены малюнк-рэканструкцыі М. Кунавы правядуць па месцінах, звязаных з жыццём і дзейнасцю народнага пісьменніка Беларусі Якуба Коласа. Вернасцю роднаму дому, бацькоўскаму краю западае ў сэрца і памяць серыя У. Савіча «Па Міншчыне». Эмацыянальна, радасным рэхам адгукнецца ў душы «Свята ў Заслаўі» М. Кірэева.

Толькі з глыбокага роздуму над трывожнай сітуацыяй сучаснасці магла нарадзіцца карціна Г. Вашчанкі «Супрачэстанне», дзе над краінача-пазнавальным зямным краявідам па амаль нябачнай нітцы ідзе юнак. Аднаго злога лодыху хопіць, каб парвала тая нітка. І ад болю сціскаецца сэрца: што магу, што павінна зрабіць асабіста я, мае суседзі, сябры, каб чалавецтва не балансавала на мяжы жыцця і смерці...

Захапіўшыся выстаўленымі творамі, ці не забыліся мы пра тэму сваёй гаворкі? Што, усё паказана ў Палацы нехта заказаў ці хтосьці купіць? Вядома, не. Інакш спынілася б развіццё мастацтва, і жывапісцы, скульптары, графікі сталі б работнікамі службы быту. У тым складанасць і дыялектыка новай з'явы — калгаснага мецэнацтва, калі можна так сказаць, што яна набліжае мастацтва да шырокіх мас і адначасова дазваляе творцам глыбей спяцігаць жыццё розных людзей, асэнсоўваць іх клопаты, праблемы і ўвасабляць іх сілай свайго таленту.

В. СЕРГІЁўСКАЯ.

Каваль з цяжкімі натруджанымі рукамі, дзве кумачкі ля калодзежка, вясковы скрыпач, з-пад смычка якога нібыта так і льецца напеўная народная мелодыя... Сотні забавных фігурак вылепіў Сяргей Какшынін са звычайнай гліны. Ён стварыў цэлую серыю прыгожых мініячур на тэмы народнага жыцця. Работы самабытнага майстра — аднаго з лепшых фармоўшчыкаў ганчарнага цэха Барысаўскага камбіната прыкладнага мастацтва — з цікавасцю былі сустрэты наведвальнікамі Мінскай абласной выстаўкі дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

НА ЗДЫМКАХ: мініячюра «Чароўныя гукі»; Сяргей КАКШЫНСКІ. Фота Я. КАЗЮЛІ.

З ПАВАГАЙ ДА ЧАЛАВЕКА

АЛЯКСЕЮ КУЛАКОЎСКАМУ — 70 ГАДОУ

У канцы мінулага года (24 снежня) вядомаму беларускаму пісьменніку Аляксею Кулакоўскаму споўнілася 70 год. Каля 40 з іх аддадзена літаратуры. Першае яго апавяданне было надрукавана ў часопісе «Беларусь» у 1945 годзе.

За скупымі радкамі аўтабіяграфіі («Служыў два гады да вайны і ўсю вайну знаходзіўся на фронце. Камандаваў стралковым узводам, потым ротай. Дэмабілізаваўся ў 1945...») — франтавыя дарогі, медсанбат, шпіталь, баявая ўзнагарода. Вайна доўга будзе трывожыць памяць, прымушаць пісьменніка вяртацца да яе, пісаць пра яе.

Мінула вайна цікавіць Кулакоўскага ў самых розных яе праявах. І як вынік — дылогія «Расстаёмся ненадоўга» і «Сустрачэ на ростанях», раман «Сцежкі зведаныя і нязведаныя», апавесць «Да ўсходу сонца» сталі прыкметнай старонкай у беларускім мастацкім летапісе вайны.

Аляксей Кулакоўскі — бытапісьменнік. У гэтым адна з характэрных рысаў яго творчасці. Кулакоўскага цікавіць бытавая сфера, свет штодзённых людскіх клопатаў, даследаванне чалавека, раскрыццё яго ўнутранай сутнасці, сцвярджанне гуманных адносін да яго. Гэта даволі ярка праявілася ўжо ў першым зборніку пісьменніка «Сад» (1947 год).

Аповесць «Нявестка» — бадай, адзін з самых характэрных і дасканалых у мастацкіх адносінах твораў А. Кулакоўскага. Кулакоўскі, як і многія іншыя літаратары, творамі сваімі «прывязаны» да родных мясцін. Найбольш ярка гэта праявілася ў апавесках «Тут я жыў», «Тры зоркі», «Расце

мята пад акном», у той жа «Нявестцы», у цыкле апавяданняў «Салігорскія эцюды», рамана «Васількі».

У апошнім пісьменніку скіраваў сваю ўвагу на спалучэнне дзюх вельмі важных і надзённых, а разам з тым і няпростых праблем: трываласці жыцця і актыўнасці асобы. І гэта яму ўдалося — аўтар умела пранікае ў таямніцы душы чалавека, вядзе глыбіннае псіхалагічнае даследаванне характараў сваіх герояў.

Як самы дарагі дакумент Аляксей Кулакоўскі захоўвае пасведчанне ганаровага шчыра, уручанае яму ва ўрачыстай абстаноўцы больш чым дзесяць гадоў назад у адным з калектываў вытворчага аб'яднання «Беларуськалій». Гэта прызнанне яго заслуг у працоўнай шахцёрскай тэме, услаўленні працы тых, хто здабывае цудоўны камень урадлівасці, які тысячагоддзямі ляжаў у нетрах зямлі некранутым.

Здарылася так, што там, дзе нарадзіўся пісьменнік, дзе прайшлі яго дзяцінства і юнацтва, адбыліся грандыёзныя змены. Вырас шахцёрскі горад Салігорск, пабудаваны буйнішчыя ў свеце калійныя камбінаты.

Кулакоўскі бачыць усё, усведамляе, імкнецца асэнсаваць і па-мастацку паказаць. Спачатку гэта былі асобныя ўражанні, замалёўкі, пераважна нарысаванага характару («Зоркі салігорскія», «Салігорцы»), пазней з'яўляюцца творы, дзе матэрыял падаецца больш шырока і поўна.

Аляксей Мікалаевіч у поўным росквіце творчых сіл: у снежаньскім нумары часопіса «Полымя» за 1983 года змешчана яго апавесць «Маршрут ад Клічава», а часопіс «Маладосць» (№ 12) пазнаёміў сваіх чытачоў з новай апавесцю пісьменніка «Хлебэрэз». Адпаведнасць праўдзе гісторыі, жыццёвым фактам, выяўленне сацыяльных, грамадзянскіх, маральна-этычных вытокаў нашай сілы, нашай неперажанасці — вось тыя вартасці, якія дазваляюць аднесці гэтыя творы да ліку лепшых у беларускай літаратуры.

Аляксей Кулакоўскі, адзін са старэйшых нашых празаікаў, жыве актыўным творчым жыццём. Зроблена ім нямала. За заслугі ў развіцці савецкай літаратуры і ў сувязі з сямідзесяцігоддзем з дня нараджэння пісьменнік узнагароджаны ордэнам Дружбы народаў.

БЕЛАРУСЬ У СЭРЦЫ МАІМ

У дар беларускаму гораду Гарадку, што ў Віцебскай вобласці, перадаў сто сваіх работ украінскі графік Сяргей Адамовіч. На яго гравюрах — нашы сучаснікі, пейзажы Радзімы. Прадстаўлены тут і ілюстрацыі да літаратурных твораў.

Гэтыя графічныя аркушы прызначаны для экспазіцыі, якая адкрылася ў Гарадку да 40-годдзя яго вызвалення ад фашысцкіх захопнікаў. Мастак быў удзельнікам гэтых баёў.

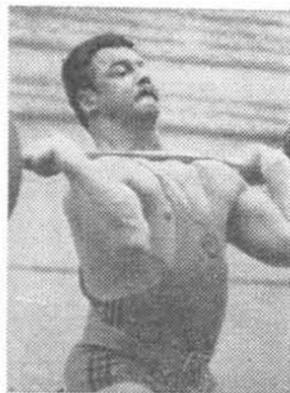
«Па дарогах Вялікай Айчыннай» — так называюць Адамовіч цыкл, прысвечаны рэтнаму подзвігу

савецкага народа. Адна з гэтых гравюр асабліва дарагая аўтару.

— Яна пераносіць у апошнія месяцы 1943 года, — гаворыць ён. — Тады група нашых войск змагалася ў тыле ворага на беларускай зямлі аж да яе вызвалення. Гэта зямля назаўсёды засталася ў маім сэрцы. Ніколі не забыць яе спалення, спустошаныя вёскі, разбураныя гарады. Там, пад Гарадком, пасля цяжкага ранення і завяршылася мая ваенная біяграфія.

Мінёр-падрыўнік, разведчык Адамовіч прайшоў шлях ад радавога да афіцэра. І ў самыя цяжкія гады не расставалася з алоўкам.

ДЗЕСЯЦЬ ЛЕПШЫХ СПАРТСМЕНАЎ ГОДА

Аляксандр КУРЛОВІЧ,
штангіст.

Аляксандр РАМАНЬКОЎ,
фехтавальшчык.

Уладзімір ПАРФЯНОВІЧ,
вясляр.

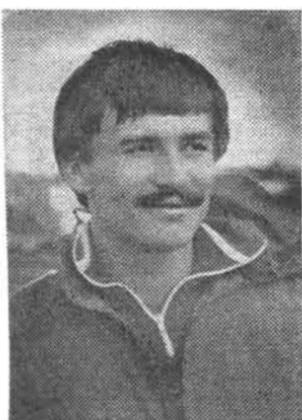
Алена ХЛОПЦАВА,
вясляр.

Ігар КАНЫГІН,
барэц.

Мікалай ДЗЕДАЎ,
стралок.

Аляксандр ТРАШЧЫЛА,
лёгкаатлет.

Федэрацыя спартыўных журналістаў БССР падвяла вынікі традыцыйнага пераднавагодняга конкурсу «Дзесяць лепшых спартсменаў Беларускай ССР 1983 года». У конкурсе ўдзельнічалі журналісты рэспубліканскіх газет, БЕЛТА, тэлебачання, радыё і кіно, аматары спорту з многіх населеных пунктаў Беларусі і Савецкага Саюза.

Найбольшую колькасць ачкоў набралі: фехтавальшчык А. РАМАНЬКОЎ; вясляр У. ПАРФЯНОВІЧ; цяжкаатлет А. КУРЛОВІЧ; барэц І. КАНЫГІН; стралок М. ДЗЕДАЎ; лёгкаатлет А. ТРАШЧЫЛА; вясляр А. ХЛОПЦАВА; баскетбалістка Г. САВІЦКАЯ; шашыстка А. АЛЬТШУЛЬ; футбаліст С. ГОЦМАНАЎ.

Аб паспяховым выступленні гэтых спартсменаў, іх рэкордах газета «Голас Радзімы» паведамляла не раз. Нагадаем пра некалькі найбольш яркіх момантаў з мінулага года старту пераможцаў конкурсу.

Спартсменам нумар адзін названы фехтавальшчык Аляксандр Раманькоў. Летась пяты раз ён стаў чэмпіёнам свету. Неаднаразовы алімпійскі чэмпіён—нязменны капітан зборнай СССР—не раз уносіў вялікі асабісты ўклад у перамогу фехтавальшчыкаў краіны ў многіх міжнародных спаборніцтвах.

Пасля шэрагу перамог на ўсесаюзных спаборніцтвах, Уладзімір Парфяновіч атрымаў права выступаць на першынстве свету ў Англіі, дзе заваяваў два залатыя медалі.

Як і належыць капітану зборнай СССР, унёсена праводзіць усе міжнародныя паядынкі барэц класічнага стылю Ігар Каньгін. Спачатку ён стаў чэмпіёнам Еўропы (Венгрыя), а потым заваяваў залаты медаль і на першынстве свету (СССР).

VIII летняя Спартакіяда народаў СССР стала першай прыступкай да перамог на спаборніцтвах самага высокага рангу для цяжкаатлета Аляксандра Курловіча. Асілак з Гродна стаў чэмпіёнам Спартакіяды ў самай цяжкай вагавай катэгорыі, потым заняў другое месца на першынстве свету.

Галоўным спаборніцтвам 1983 года неаднаразовы рэкардсмен свету Мікалай Дзедаў лічыць першынство свету ў Эдмантане, дзе стралок з Беларусі заняў першае месца ў практыкаванні «бягучы дзік».

Паспяховае выступленне Аляксандра Трашчылы на VIII летняй Спартакіядзе народаў СССР дапамагло зборнай Беларусі заняць высокае месца. «Пікам» леташняга поспеху гэтага таленавітага спартсмена стаў чэмпіянат свету ў Хельсінкі. Тут А. Трашчыла дамогся звання чэмпіёна ў эстафеце 4×100 метраў.

На працягу апошніх гадоў у экіпажы-чацвёрцы зборнай СССР па веславанні была мінчанка Алена Хлопцава. І летась алімпійская чэмпіёнка заняла нямала першых месцаў. Галоўнае з іх, безумоўна, першынство свету ў Дуйсбургу.

Галіна Савіцкая на VIII летняй Спартакіядзе народаў СССР удастоена спецыяльнага прызга, як самая рэзультатыўная нападаючая турніру баскетбалістак. Да таго ж у складзе зборнай краіны яна стала чэмпіёнкай Еўропы і свету.

Летась на першынстве свету па міжнародных шашках, якое прайшло ў Польшчы, усе першыя месцы занялі спартсменкі СССР. А шашачная «карона» дасталася мінчанцы Алене Альтшуль.

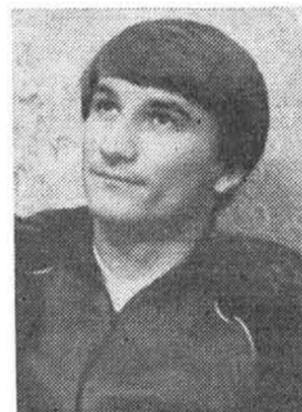
Увайсці ў дзесятку лепшых спартсменаў Беларусі Сяргею Гоцманаву дапамаглі выдатныя выступленні за алімпійскую зборную Савецкага Саюза і мінскае «Дынама». Успомнім хаця б цікавыя паядынкі на Кубак еўрапейскіх чэмпіёнаў, дзе Сяргей не толькі выдатна гуляў, але і сам забіваў мячы ў вароты сапернікаў.

Галіна САВІЦКАЯ,
баскетбалістка.

Алена АЛЬТШУЛЬ,
шашыстка.

Сяргей ГОЦМАНАЎ,
футбаліст.

ТАЙНА КЛЕЦКІХ ЗВАНОЎ

Прыадчынена заслона таемнічасці над знікненнем завіршнай ноччу 1941 года званоў са старажытнага храма ў Клецку, якія славліліся рэдкім малінава-срэбраным званам.

... Экскаватаршчык Станіслаў Шкуцько працаваў у пячаным кар'еры каля вёскі Гарбукі. Раптам пачуўся скрыгат металу. Бомба? Не, у драпіне зазьяла серабро. Знаходка аказалася багата арнаментаваным званам вагой больш за тону. Супрацоўнікі мясцовага музея апазналі ў ім прапак.

Гісторыкам удалося ўстанавіць, што зван быў адліты ў 1705 годзе. У час першай сусветнай вайны кайзераўскія захопнікі паспрабавалі вывезці яго ў Германію, але скінулі са звання і пашкодзілі. У 1936 годзе зван адлілі нанова. У ліпені 1941 года фашысцкія акупанты загадалі насельніцтву здаць на пераплаўку ўсе прадметы з каларовых металаў. Апасваючыся, што захопнікі вывезуць і званы, мясцовыя патрыёты пад прыкрыццём завіршкі тайна знялі іх і надзейна схавалі.

Не засталася ў жывых удзельнікаў гэтай аперацыі, і да сёння невядома, дзе закапаны яшчэ тры званы. Зрэшты, знаходка самага вялікага падказала шлях пошуку: калі ён знойдзены за тры кіламетры ад гораду — адвоіць далёка было рызыкаўна—значыць, і астатнія не дзе паблізу. Работнікі музея разам з прыехаўшымі мініэрамі ішпер шукаюць прапак. А галоўны зван стаў экспанатам мясцовага краязнаўчага музея.

К.ТЫЧЫНА.

ЛОСЬ- АКРАБАТ

Ноччу ў Пінскай раённай аўтаінспекцыі раздаўся тэлефонны званок: на 23-м кіламетры шашы Пінск—Лугішын здарылася аварыя—аўтамабіль наскочыў на ляся...

— Дзе пацярпеўшы? — строга спытаў аўтаінспектар вадзіцеля, які заклапочана хадзіў вакол пакаражаных «Жыгулёў».

— Я...
— Я пытаюся пра ляся?
— Збег...

А здарылася вось што. Жыхар Пінска І. Сіліч спяшаўся на пезд. Па абудва бакі шашы цягнуў лес. І раптам фары выхапілі на дарозе перашкоду. Праз імгненне машыну страўнуў удар.

На шчасце, здарэнне абышлося без ахвяр. Відаць, лось, які пераходзіў дарогу, пачуўшы шум матора, замарудзіў крок.

Апамятаўшыся, вадзіцель убачыў, што ў машыны разбіта лабавое шкло, пашкоджана пярэдняе крыло, а на кабінне лясны «наскладзёр» капытом прабіў вялікую дзірку. Відаць, тады, калі пераскок-ваў цераз машыну.

Гумар

У кабінце ёй вядомага псіхіятра звоніць тэлефон. Жаночы ўсхваляваны голас гаворыць:

— Доктар, прыезджайце хутчэй. Мой муж сядзіць у крэсле і пускае колцы дыму.

— Супакойцеся, мадам. Няма прычыны для хваляванняў. Гэта самая нявінная забава курільшчыка.

— Але, доктар, мой муж не курыць!

Вельмі тойстая дама пытаецца ў прадаўца ў мэблевым магазіне:

— А вы ўпэўнены, што ложка гэтай фірмы сапраўды надзейныя?

— О так, мадам, гэта вядомая фірма. Кожную новую мадэль ложка яны звычайна выпрабавуюць, пазычаючы ў запарку гіпанатама. Тым не менш вам бы я рэкамендаваў пэўную асцярожнасць.

Малпа сядзела на беразе ракі і засяроджана паласкала ў вадзе бананавыя лупіны. Крэ-

кадзіл доўга глядзеў на яе і нарэшце спытаў:

— Скажы, што гэта ты робіш? Ніяк не зразумю.

— Дай доллар, тады скажу.

— Добра, на, скажы толькі. Малпа спрытна схавала доллар і сказала:

— Бачыш, палашчу бананавыя лупіны.

— І ўсё?

— І ўсё.

— Ну і дурная ж ты!

— Можна, і дурная, а без трыццаці долараў ні разу не пайшла.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Орджэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 45